

İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA REHBERLİĞİN YERİ VE ÖNEMİ

Mehmet Vasi ARAT*

"Bir eğitim sistemi genellikle karmaşık bir yapıya ve işleyişe sahiptir. Sistemin bütünlüğü içinde amaçlar, programlar, metodlar, öğrenciler, öğretim elemanları, bina ve tesisleri gibi çok çeşitli unsurlar yer alır. Bütün bu unsurlar, çok çeşitli şekillerde bir araya gelerek sisteme özelliğini verirler. Çoğu kez, bu unsurlardan birine veya birkaçına yapılan bir müdahalenin, öteki unsurlar üzerinde ve dolayısıyla sistemin bütünü üzerinde etkili olacaktır" (Oğuzkan, Turgut, Özoğlu, 1971: 1).

Eğitimin tanımı kısaca davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Ertürk "Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir" (Ertürk 1972: 12.), diye tanımlamaktadır.

Daha birçok değişik tanımlarda bulunan yazarlarında ortak olarak birleştikleri nokta eğitimin, bir davranış değiştirme süreci olduğudur.

Bireyde davranış değişikliği meydana getireceksek, bununda istendik ve kasıtlı olarak yapmak istiyorsak, bu davranış değişikliğinin oluşturulmasında en büyük katkı payıda öğretmene ait olacak demektir: İyi yetiştirilmiş bir öğretmen, kendisine teslim edilen tertemiz ve işlenmeye hazır bu küçük bireylere istendik yönde davranış değişikliği meydana getirmesi beklenmektedir.

Ancak yurdumuzda öğretmen yetiştirme yöntemlerimizde ağırlık öğretime verilmekte, uygulamalı eğitime gereken ağırlık verilmemektedir. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerimizin geliş kaynaklarında çok farklılıklar göstermektedir. Lise mezunlarından, öğretmen okullarından öğretmen liselerinden, Eğitim enstitülerinden, Eğitim yüksek okullarından, Eğitim fakültelerinden ve diğer fakültelerin bazı bölümlerinden mezun olupta isteği üzerine sınıf veya brans öğretmenliğine atanan birçok öğretmenimiz vardır. Bu öğretmenlerimizin iyi niyetleriyle görevlerine başladıkları ve ellerinden geldiği kadarda görevlerini yerine getirmeye çalıştıkları muhakkaktır. Ancak öğretmenlik, iyi bir eğitim ve gönüllülük isteyen bir kurumdur.

* İlköğretim Müfettiş-i - KAYSERİ

İlköğretim kurumlarında bu kadar çok ayrı kaynaklardan gelen öğretmenlerinde eğitim sistemimizin içinde davranışlarında farklı farklı olmakta, eğitimin temel amaçlarına ulaşmamızda güçleşmektedir. Ama bu çok kaynaktan gelen öğretmenlerimizde şu anda eğitim sistemimizin içir de yer aldığıda bir gerçektir. Öyleyse bu öğretmenlerin iş başında yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bunun için:

- 1 - Öğretmenler hizmet için etkinliklerden etkinliklerden yararlanarak yetiştirilebilir.
- 2- Yılın belli zamanlarında kısa (2-3 hafta) veya uzun (6 ay-1 yıl) vadeli sürelerde üniversite eğitiminden geçirilebilir.
- 3- Yöresel Panel, Konferans, sempozyum gibi... toplantılarla bilgilendirilebilir.
- 4- Uzman yöneticiler ve rehber öğretmenler yanında formasyon eğitimi verilebilir.
- 5- Süreç içerisinde değişen bilgilerin verilmesi için medya, TY, video, bilgisayar, radyo, kitap ve dergilerle bu öğretmenlere ulaşılabilir.
- 6- İlköğretim müfettişlerinin yaptıkları teftiş ve denetimlerle rehberlik ve mesleki eğitim yardımıyla yetiştirilebilir.

Bu çok kaynaklardan gelen öğretmenlerimize daha birçok yöntemlerle ulaşılabilir ve yetişmeleri sağlanabilir.

Elbetteki öğretmenlerin göreve başlamadan yetiştirilmesi için yapılacak çalışmalar en önemlisidir. Tıpta şöyle bir söz vardır "En etkin tedavi koruyucu tedavidir" denilir. Yani hastalanmadan önce alınacak önlemler en geçerli olanıdır. Ancak şu andaki eğitim sistemimizde bu çok kaynaklı öğretmenlerimizin var olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak ve bu alanda hastalığı tedavi etmek durumunda olduğumuza göre, en etkin yöntem erken teşhis olacaktır.

Bir an önce bu öğretmenlerimizin iş başında yetiştirmemiz gerekmektedir. Bu öğretmenlerimizde en çok yardımcı olacak kişiler kuşkusuz ilköğretim müfettişleri olacaktır.

İlköğretim müfettişlerinin görevleri yönetmeliklerde belirtildiği gibi aşağıdaki dört alanda toplanabilir ve bunlar teftişin görev boyutunu oluşturur.

- 1- Araştırma - İnceleme
- 2- Denetim - Kurum ve Ders
- 3- Rehberlik - Mesleki Yardım
- 4- Soruşturma-dır.

İlköğretim müfettişleri bu görevleri yerine getirirken aşamalı olarak aşağıdaki etkinliklerde bulunur ve bu etkinlikler teftişin süreç boyutunu oluşturur.

- 1- Durum saptama
- 2- Önerilerde bulunma
- 3- Değerlendirme
- 4- Geliştirme

Müfettişler belirlenen görevleri yukarıdaki süreçlerle yerine getirirken rol boyutunu oluşturan ve her biri birer yeterlik alanı olabilen aşağıdaki rolleri oynaması beklenir.

- 1- Yöneticilik
- 2- Liderlik
- 3- Öğreticilik
- 4- Rehberlik
- 5- Araştırma uzmanlığı
- 6- Soru yargıçlığı

Müfettiş sistemde bu rolleri oynarken denetlediği bireylere karşı aşağıdaki davranışları gösterir ve bu davranış boyutunu oluşturur.

- 1- Yönlendirme
- 2- Yol gösterme
- 3- Güdöleme
- 4- Moral verme
- 5- Değerlendirme
- 6- Yargılama'dır. (Taymaz, 1993: 39,40)

Müfettiş yukarıda sıralanan dört boyutta - görev, süreç, rol ve davranışlar - yeterliklerini kullanır. Bu yeterlikleri K A R A R - TEKNİK- İNSANCIL yeterlikler olarak sıralayabiliriz. Bir müfettişte bu yeterliklerin hepsinin bulunması beklenir ve bunları eğitimin temel amaçlarının gerçekleşmesi doğrultusunda karşısına çıkan sorunları çözme yollarını bulma, eğitim sistemimizin gelişimi yolunda kullanması istenir ve beklenir.

Bu boylamda eğitim sistemimizde var olan ve öğretmenlerimizin iş ba şında yetiştirilmesi konusunda ilköğretim müfettişlerinden beklenen bana göre insancıl yeterliklerini ön plana çıkarmaları çok yararlı olacaktır. İnsancıl yeterliklerini sergilemek içinde görevleri arasında yer alan davranış, boyutunu ön plana çıkaracaktır.

İlköğretim müfettişi rehberlik ve mesleki yardım amacıyla yapmış olduğu teftiş ve denetimlerde öğretmenlerimize demokratik, şeffaf, insancıl yaklaşımları onların güvenini kazanmalarını sağlayacaktır.

Rehberlikteki en önemli unsur vermek istediğimizi karşı tarafın alma isteği olması, onu arzulaması gerekmektedir. Biz müfettişler olarak bu anlamdaki niyetimizi de öncelikle davranışlarımızla belli ederiz. Öğretmene güven duygusunu verdiğimiz zaman ona yardımcı olmak, yol göstermek, yönlendirmek, moral vermek, onu değerlendirmek ve hatta yargılamak, var olan sorunlara karşılıklı anlayış içerisinde çözüm bulmak ve bu çöziinleri uygulamak çok daha kolay ve çok daha başarılı olacaktır.

Tüm bu davranış örneklerini gösterdikten sonra eğitim sisteminizin geliştirilmesinde de ortak görüşlere varmak eğitimde yeni düşüncelere yer vermek ve uygulanabilir olanlarını uygulamak olasılığı çok daha kolay olacaktır.

Rehberlik ve mesleki yardımda göz önünde bulundurmanız gereken bir noktada DURUMSALLIKtır. Gerek kurumun fiziksel durumu, coğrafi durumu, yerleşim biriminin ekonomik durumu, gerekse ailelerin eğitime bakış açıları, öğretmenlerimizin içinde bulunduğu durum gibi... Rehberlik ve mesleki yardımda yukarıdaki bazı durumsallıklardan en başta öğretmenin içinde bulunduğu psikolojik durumsallıktır. Eğer siz, öğretmenin günlük yaşantısında temel gereksinimlerini gidermeye çalışırsanız, öğretmenin eğitim sistemi içerisinde hiçte küçümsenmeyecek bir yerinin var olduğunu hissettirirseniz, öğretmendende yararlanmanız, verim almanız o derece yüksek olacaktır. Bu açıdan bakıldığında ilköğretim müfettişine düşen öğretmenin içinde bulunduğu durumu saptamak, ona sevecen, dostça, iyi niyetle yaklaşmak sonucu olacaktır. Teftiş ve denetime başlamadan

öğretmenle günlük yaşantılardan sohbet etmek, onun sevgilerini ve kaygılarını, hatta sorunlarını, kederlerini paylaşmak öğretmenimize ayrı bir güç verecek ve yapmak istediğimiz, rehberlik ve mesleki yardımda amacına ulaşmış olacaktır. Unutmamak gerekir ki rehberlik ve mesleki yardımı yapabilmenin ilk koşulu karşı tarafı istekli, gönüllü, arzulu hale getirmekle olacaktır.

İlköğretim Müfettişleri olarak görevlerimizi yerine getirirken tüm boyutlarına gereken özeni göstermemiz gerektiği kaçınılmazdır. Ancak:

Tüm görevlerimiz içerisinde ağırlıklı olan ve amaçlara ulaşmanın ve gerçekleştirmenin yolunun rehberlik ve mesleki yardım olduğu hiç bir zaman unutulmamalıdır. İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlerimizin yetişmesinde de en önemli katkının rehberlik ve mesleki yardımla ulaşılacağına inanmak gerekmektedir.

"Bir şey bilmek önemlidir, onunla ne yapacağını bilmek ise çok daha önemlidir."

KAYNAKÇA:

Bilen, Mürüvvet, Plandan Uygulamaya Öğretim. Ankara 1993

Ertürk, Selahattin, Eğitimde "Program" Geliştirme. Ankara 1984

OĞUZKAN, Turhan - TURGUT, Fuat - ÖZOĞLU, Süleyman Ç Orta Öğretim İkinci Devresinde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Üzerinde Bir Similasyon Denemesi. Ankara Tübitak:l

TAYMAZ, Haydar, Teftiş. Ankara 1993